

**МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ
Циклова комісія зі спеціальності
Психологія**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОМУНІКАТИВНА ПСИХОЛОГІЯ ТА КОНФЛІКТОЛОГІЯ

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	фаховий передвищий рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач, канд. психологічних наук, доцент Ульянова Тетяна Юрїївна	+30634037208	beviko@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Діяльність вітчизняних і закордонних організацій свідчить про необхідність знань і навичок у галузі конфліктології, а саме: діагностики, профілактики, управління і прогнозування конфліктів. З розвитком ринкових умов і впровадженням конкурентних відносин ці питання набувають все більшої значимості, оскільки конкуренція являє собою варіант конфліктної ситуації, яка за певних умов переростає в конфлікт. Тому на етапі реформування національної вищої освіти набуває практичного значення питання впровадження конфліктології в систему підготовки кадрів, зокрема практичних психологів.

«**Комунікативна психологія та конфліктологія**» має надати здобувачам фахової передвищої освіти фундаментальну і логічно-послідовну систему знань, щодо психологічних механізмів та закономірностей процесу спілкування. Сприяти оволодінню системою знань про

форми, види та функції спілкування. Розширити навички ефективної комунікативної взаємодії у соціальному середовищі, розпізнавати невербальні сигнали та емоції співбесідника, шляхом підвищення компетентності стосовно прийомів та методів ефективного спілкування.

Метою дисципліни «**Комунікативна психологія та конфліктологія**» є формування системи знань про природу конфліктів, набуття практичних навичок у їх розв'язанні, вироблення вмінь прогнозувати і контролювати конфліктну ситуацію, адекватно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Психологія особистості», «Загальна психологія», «Основи психодіагностики» та базові загальноосвітні знання.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Психологія успіху**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньо-професійною програмою:

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у галузі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів, а також положень і методів інших наук, і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

Здатність вирішувати проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до врахування суспільно-історичних процесів і закономірностей при здійсненні діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ЗК8. Здатність працювати в команді, поважати різноманітності та мультикультурності.

ЗК10. Здатність до комунікативної взаємодії, в тому числі державною та іноземною мовами

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для вивчення психологічних особливостей особистості та груп.

СК4. Здатність надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК5. Здатність організовувати та здійснювати психологічно ефективну консультативну діяльність з різними категоріями клієнтів.

СК6. Здатність надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

СК8. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Навчальна дисципліна «Психологія успіху» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньо-професійною програмою:

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН5. Використовувати типові науково-обґрунтовані способи вирішення життєвих проблем та психологічних задач у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати рішення щодо їх розв'язання.

ПРН7. Емпатійно взаємодіяти та вступати у комунікацію, логічно формулювати думку, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПРН8. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН9. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН13. Володіти базовими навичками надання психоконсультативної допомоги

Завдання навчальної дисципліни «**Комунікативна психологія та конфліктологія**» є виявлення

- природи конфліктів; визначення їх видів і динаміки розвитку; ознайомлення з
- психологічними аспектами міжособистісних ділових контактів; вивчення методів
- прогнозування, діагностування та попередження конфліктів; формування системи
- знань та практичних навичок управління конфліктами та їх трансформації.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знати:

- розвиток конфліктологічних ідей за час існування людства;
- закономірності, функції, принципи та методи конфліктології;
- елементи внутрішнього та зовнішнього впливу на конфліктні ситуації;
- основи динаміки процесу розвитку конфліктів;
- теорії механізмів виникнення конфліктів;
- методи діагностики та аналізу конфліктів;
- прийоми і методи профілактики конфліктів;
- специфіку форм управлінських конфліктів;
- методи та засоби забезпечення ефективного управління конфліктами.

вміти:

- розробляти ефективну систему організаційного попередження, прогнозування і профілактики конфліктів;
- діагностувати і аналізувати конфлікт з визначенням основних конфліктологічних понять;
- правильно застосовувати різноманітні методи управління конфліктами в конкретних виробничих і навчальних умовах;
- реалізовувати основні функції і принципи управління конфліктами;
- застосовувати адекватні моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії за ситуаційним підходом.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним (навички) до осмислення проблемних ситуацій, протиріч, драм і трагедій, сприятиме більш умілій поведінці з опонентами, пошуку психологічних резервів особистості для запобігання проблемних ситуацій, а також виходу з них або їх розв'язанню, якщо конфлікт вже розпочався.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	26	28	66	3	5	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Загальнотеоретичні основи психології конфлікту	12	2	2	8
Тема 2. Динаміка конфлікту: основні стадії та їх особливості	12	2	2	8
Тема 3. Основи управління конфліктом	12	4	2	6
Тема 4. Методологія і методика дослідження конфліктів	12	4	2	6
Тема 5. Внутрішньоособистісний конфлікт	12	4	2	6
Тема 6. Міжособистісні та сімейні конфлікти	12	2	4	6
Тема 7. Організаційні та трудові конфлікти	12	2	4	6
Тема 8. Основні технології вирішення конфліктів	12	2	4	6
Тема 9. Переговорний процес і його динаміка	12	2	4	6

Тема 10. Медіація: принципи, види, технології	12	2	2	8
<i>Усього годин</i>	120	26	28	66
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі фахової передвищої освіти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачі отримують, користуючись комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Загальнотеоретичні основи психології конфлікту <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення конфліктології як науки. 2. Предмет та методологічні принципи конфліктології. 3. Основні завдання та функції конфліктології. 4. Методи конфліктології. 5. Зв'язок конфліктології з іншими науками. 6. Основні теоретико-методологічні підходи до визначення поняття і типології конфліктів. 7. Структура і функції конфлікту. 8. Причини виникнення конфліктів. 	2
2	Тема 2. Динаміка конфлікту: основні стадії та їх особливості <ol style="list-style-type: none"> 1. Передконфліктна стадія конфлікту. 2. Конфліктна стадія розвитку конфлікту. 3. Післяконфліктна стадія конфлікту. 4. Основні стратегії конфліктної поведінки. 5. Тактики поведінки в конфлікті. 	2

3	<p>Тема 3. Основи управління конфліктом</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія і практика управління конфліктом. 2. Стратегії протидії і вирішення конфлікту. 3. Тактики вирішення конфлікту. 4. Алгоритм управління конфліктом. 	2
4	<p>Тема 4. Методологія і методика дослідження конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологічні та організаційно-методичні основи дослідження конфліктів. 2. Етапи аналізу конфлікту. 3. Основні моделі аналізу конфлікту. 4. Методи дослідження конфліктів. 	2
5	<p>Тема 5. Внутрішньо-особистісний конфлікт</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту. 2. Основні види внутрішньоособистісних конфліктів. 3. Наслідки внутрішньоособистісних конфліктів. 4. Внутрішньоособистісний конфлікт та адиктивна поведінка. 5. Внутрішньоособистісний конфлікт і суїцидальна поведінка. 	2
6	<p>Тема 6. Міжособистісні та сімейні конфлікти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту. 2. Основні види внутрішньоособистісних конфліктів. 3. Наслідки внутрішньоособистісних конфліктів. 4. Внутрішньоособистісний конфлікт та адиктивна поведінка. 5. Внутрішньоособистісний конфлікт і суїцидальна поведінка. 	4
7	<p>Тема 7. Організаційні та трудові конфлікти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-психологічна характеристика конфлікту в організації. 2. Управління конфліктом в організації. 3. Специфіка трудового конфлікту. 4. Класифікація трудових конфліктів. 	4
8.	<p>Тема 8. Основні технології вирішення конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Технології вирішення і врегулювання конфліктів. 2. Базові основи консенсусу. 3. Юридичні способи врегулювання конфліктів. 	4

9	Тема 9. Переговорний процес і його динаміка 1. Переговори як спосіб вирішення конфліктів. Дипломатичні перемовини. 2. Види переговорів та їх функції. 3. Психологія переговорного процесу. 4. Динаміка переговорного процесу та алгоритм переговорів. 5. Переговори зі злочинцями.	4
10	Тема 10. Медіація: принципи, види, технології 1. Принципи і тактики посередництва. 2. Функції медіатора і стадії медіації. 3. Технології і техніки медіації на різних етапах вирішення конфліктів та їх ефективність. 4. Моделі діяльності третьої сторони у врегулюванні конфліктів.	2
	ВСЬОГО	28

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів передвищої освіти щодо вивчення дисципліни «**Комунікативна психологія та конфліктологія**» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, доповідей тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИКА ТА ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма

Тема 1. Загальнотеоретичні основи психології конфлікту***Питання на самостійне опрацювання***

1. Визначте передумови виникнення конфліктології.
2. Проаналізуйте основні етапи еволюції конфліктологічних поглядів в історії філософії.
3. Назвіть соціально-історичні і теоретичні передумови виникнення конфліктології.
4. Охарактеризуйте сучасні теорії конфлікту.
5. Які основні ідеї розвитку конфліктології ХІХ ст. актуальні і в наш час?
6. Охарактеризуйте становлення конфліктології як науки в Україні.
7. Розкрийте проблеми конфліктології на сучасному етапі в Україні.

Розкрийте зміст (письмово тезисно)

- конфліктологічні ідеї Лао-Цзи.
- конфліктологічні ідеї часів Середньовіччя.
- конфліктологічні ідеї Аврелія Августина.
- конфліктологічні ідеї Ж.-Ж. Руссо.
- конфліктологічні ідеї Г. Гегеля.
- конфліктологічні ідеї Г. Зіммеля.
- конфліктологічні ідеї Р. Дарендорфа.
- конфліктологічні ідеї Кенет Боулдінга

Заслуховування рефератів (довідей) студентів та їх обговорення.

1. Еволюція поглядів на конфлікт у науковій думці.
2. Осмислення явищ конфліктного характеру в працях Платона і Аристотеля.
3. Соціально-біологічна парадигма причин конфліктів (К. Лоренц).
4. Конфліктологія в системі наук.
5. Конфлікт як вияв соціального протиріччя.
6. Назвіть типи соціальних протиріч.
7. Суперечність і конфлікт як атрибути соціальної реальності.
8. Місце й роль конфлікту у функціонуванні суспільства.
9. Соціальні сфери конфліктної взаємодії.

Підготувати наочно-схематичні презентації з тем:

1. Структура і функції конфлікту.
2. Причини виникнення конфліктів.

Практичне завдання

Провести психодіагностичне дослідження, обробити його результати та написати психологічну характеристику за опитувальником: «Особистісна агресивність та конфліктність» (Є. П. Ільїн и П. А. Ковальов)

Підготувати доповіді на теми:

2	<p>Тема 2. Динаміка конфлікту: основні стадії та їх особливості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передконфліктна стадія конфлікту. 2. Конфліктна стадія розвитку конфлікту. 3. Післяконфліктна стадія конфлікту. 4. Основні стратегії конфліктної поведінки. 5. Тактики поведінки в конфлікті. <p>Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.</p> <p>Теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стадії розгортання конфліктів. 2. Особливості розгортання конфліктів <p>Презентація студентами виконаних наочно-схематичних завдань з тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Схема основних стратегій конфліктної поведінки. 2. Схема тактики поведінки в конфлікті. <p>Проблемні питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чи могла конфліктологія виникнути до ХХ століття? (Відповідь обґрунтуйте.) 2. Чому конфліктологічна думка розвивалася у межах філософії? 3. Які чинники лежали основою еволюції конфліктологічних поглядів історія філософії? 4. Що таке «соціологія конфлікту» та «психологія конфлікту»? Який їхній взаємозв'язок? 5. Який зв'язок між принципами та методами дослідження конфліктів? <p>Проаналізувати (виконати письмово, тезісно)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які виділяють види тактик впливу на опонента? 2. Якою є тактика фізичного насильства? 3. Тактика психологічного тиску – це...? 4. Тактика демонстративних дій – це...? 5. Тактика дружельності – це...? 6. Тактика фіксації своєї позиції – це...? <p>Розв'язання ситуаційних вправ</p>	8
---	---	---

Тема 3. Основи управління конфліктом***Питання для обговорення***

1. Процес діагностики та прогнозування конфлікту.
2. Зміст процесу управління конфліктами (прогнозування, запобігання і стимулювання, регулювання, розв'язання).
3. Участь третьої сторони у розв'язанні конфліктів.
4. Посередництво психолога у вирішенні конфлікту.
5. Психологічне консультування.
6. Профілактика конфліктів і її напрями.
7. Конструктивна поведінка в конфліктах у дитячому віці.
8. Розвиваюча програма для школярів.
9. Урахування в колективі гендерних і вікових відмінностей як чинник запобігання конфліктам.

Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.***Теми:***

1. Соціально-психологічна парадигма причин конфліктів.
2. Психоаналітичні вчення щодо пояснення соціальних конфліктів.
3. Психодіагностика міжособистісних конфліктів.

Презентація студентами виконаних наочно-схематичних завдань з тем:

1. Схема психологічних регуляторів конфлікту.
2. Схема механізму внутрішньоособистісного конфлікту.

Підготувати доповіді

1. Внутрішньоособистісні конфлікти та їх особливості (за З. Фрейдом, К. Левіним, К. Роджерсом, А. Маслоу, В. Франклом, О.М. Леонт'євим, К.Хорні, Е. Фроммом).
2. Попередження і вирішення внутрішньоособистісних конфліктів.
3. Міжособистісні конфлікти та їх властивості, інші види конфліктів (горизонтальні, вертикальні, духовні, матеріальні тощо).
4. Конфлікти групові та між особистістю і групою; межі конфліктів (просторові, часові, суб'єктні).
5. Реакція людини на проблеми які виникають.
6. Уникнення конфлікту (механізми внутрішнього захисту), боротьба, діалог.

Виконання вправ та їх обговорення.***Практичне завдання:***

Відібрати методики діагностики внутрішньоособистісних конфліктів. Провести психодіагностичне дослідження, обробити його результати та написати психологічну характеристику за опитувальником: «Виявлення внутрішньо особистісного конфлікту».

4	<p>Тема 4. Методологія і методика дослідження конфліктів</p> <p>Підготувати відповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На якому з етапів необхідно врахувати систему чинників, що впливають на розвиток конфлікту, який вивчається? 2. Охарактеризуйте програму вивчення конфліктної взаємодії (за В.А.Ядовим). 3. Надайте всебічну характеристику психологічним методам, що застосовує конфліктологія при вивченні конфліктів. 4. Для чого застосовується в конфліктології метод соціометрії? 5. З якою метою застосовуються особистісні тести? <p>Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота терапевта з реальними ситуаціями міжособистісних відносин. 2. Принципи психологічного посередництва. 3. Бар'єри комунікації в конфлікті та можливість взаєморозуміння. 4. Процес психологічного посередництва: контакт посередника з клієнтом; аналіз конфлікту; роздільна робота з учасниками конфлікту; процес спільного обговорення та врегулювання проблеми. 5. Сигнальна, диференціююча й динамічна функції конфлікту. 6. Стимулююча й інтегративна функції конфлікту. 7. Дисфункції конфлікту: дезорганізація, придушення, насильство. <p>Питання на бліц-опитування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моделі аналізу конфліктів – це...? 2. В чому полягає аналіз конфлікту за його структурою? 3. Розкрийте сутність схеми понятійного опису конфлікту. 4. В чому полягає діагностика конфлікту за його елементами? 5. В чому полягає аналіз конфлікту за фазами його перебігу? 6. Розкрийте сутність схеми дослідження соціального конфлікту. 7. Картографія конфлікту – це...? 8. В чому полягає практичний аналіз конфлікту на приватних підприємствах? 9. Аналітична схема дослідження міського громадянського конфлікту – це...? <p>Практичне завдання:</p> <p>Провести аналіз конфлікту за допомогою методу картографії Х. Корнеліуса та Ш. Фейра</p> <p>Презентація студентами виконаних наочно-схематичних завдань на тему:</p> <p>Функції соціального конфлікту за Л. Козером.</p> <p>Проведення рольових ігор</p>	6
---	--	---

Тема 5. Внутрішньоособистісний конфлікт

1. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту.
2. Основні види внутрішньоособистісних конфліктів.
3. Наслідки внутрішньоособистісних конфліктів.
4. Внутрішньоособистісний конфлікт та адиктивна поведінка.
5. Внутрішньоособистісний конфлікт і суїцидальна поведінка.

Проаналізувати (виконати письмово, тезісно)

1. Які елементи належать до структури внутрішнього світу індивіда?
2. Мотиваційний конфлікт – це...?
3. Етичний конфлікт – це...?
4. Конфлікт нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності – це...?
5. Рольовий конфлікт – це...?
6. Адаптаційний конфлікт – це...?
7. Конфлікти соціальної дезадаптації – це...?
8. Що належить до основних показників прояву внутрішньоособистісного конфлікту в різних сферах внутрішнього світу людини?
9. Які форми прояву внутрішньоособистісного конфлікту?
10. Які симптоми внутрішньоособистісного конфлікту?

Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.**Теми:**

1. Внутрішньоособистісні конфлікти: їх суть, місце та роль у становленні особистості.
2. Психологічна характеристика критичних життєвих ситуацій: стрес, конфлікт, криза.

Презентація студентами виконаних наочно-схематичних завдань з тем:

1. Об'єктивні та суб'єктивні складові конфліктної взаємодії.
2. Різновиди внутрішньоособистісного конфлікту.

Практичне завдання

Провести діагностику 5 осіб за методикою «Внутрішньоособистісний конфлікт». Обговорення результатів психодіагностики за методикою «Виявлення внутрішнього особистісного конфлікту»

Розв'язання ситуативних задач. Здобувачам пропонують вирішити завдання з конкретними ситуаціями та відповісти на питання, наведені наприкінці кожного завдання.

Надайте відповіді

1. Які виділяють умови попередження внутрішньоособистісних конфліктів?
2. Чому сприяє розвиненість вольових якостей?
3. Що впливає на процес вирішення внутрішньоособистісних суперечностей?
4. Які способи виходу з конфліктів у чоловіків і жінок?

Тема 6. Міжособистісні та сімейні конфлікти**Надайте відповіді**

1. Дайте визначення поняттю „міжособистісний конфлікт”.
2. Розкрийте особливості міжособистісних конфліктів.
3. Визначте та охарактеризуйте основні сфери прояву міжособистісних конфліктів.
4. Проаналізуйте міжособистісний конфлікт на різних етапах онтогенезу.
5. Назвіть першопричини міжособистісних конфліктів.
6. Розкрийте класифікацію міжособистісних конфліктів.
7. Охарактеризуйте типи міжособистісних конфліктів залежно від взаємної спрямованості суб'єктів в особистісних відносинах.
8. Що таке внутрішній аспект управління міжособистісними конфліктами?
9. Що таке зовнішній аспект управління міжособистісними конфліктами?
10. Назвіть основні чинники міжособистісних конфліктів за В.Лінкольном.

Виконання вправ та їх обговорення**Проаналізувати (виконати письмово, тезісно)**

1. Які розрізняють основні сфери життєдіяльності із погляду конфліктогенності у сімейній сфері?
2. Що є основою сімейних конфліктів?
3. Які особливості сімейних конфліктів?
4. Що є найчастіше причинами сімейних конфліктів?
5. Які особливості динаміки та форм перебігу характерні сімейним конфліктам?
6. За суб'єктами сімейні конфлікти поділяють...?
7. За джерелом виникнення сімейні конфлікти поділяються...?
8. За поведінкою конфлікуючих сторін розрізняються...?
9. Які кризові періоди проходить сім'я у процесі становлення та розвитку?
10. Опишіть типи внутрішньосімейних відносин.
11. Які особистісні якості батьків призводять до конфліктів із дітьми?
12. Назвіть основні напрями профілактики конфліктів батьків із підлітками.

Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.

1. Критерії ефективності вибору стратегії поведінки в конфлікті.
2. Основні принципи конфліктного протиборства.
3. Соціально-психологічні особливості агресії та сварки.
4. Особливості педагогічного конфлікту. Ознаки педагогічного конфлікту.
5. Протиріччя і конфліктні ситуації в педагогічній взаємодії та способи їх регулювання.
6. Стилї взаємин (стійкий позитивний, стійкий негативний, пасивно негативний, пасивно позитивний).
7. Емпіричні невербальні індикатори прояву ставлення студента до викладача

Тема 7. Організаційні та трудові конфлікти**Підготуватися до бліцопитування.****Перелік запитань для бліцопитування:**

1. Чим характеризується кожна організація?
2. Які основні ознаки організації як соціального інституту?
3. Конфлікт в організації – це...?
4. Що є сигналом конфлікту в організації?
5. Які дві групи чинників сприяють виникненню соціальної напруженості в організації?
6. Типи організації залежно від виконуваних функцій або цілей.
7. За суб'єктами конфлікту в організації розрізняють...?
8. Міжгрупові конфлікти – це...?
9. Що є причинами міжгрупових конфліктів?
10. Коли виникають конфлікти типу «особа-група»?
11. Хто може бути учасниками конфлікту в організації?
12. Основні учасники конфлікту в організації – це...?
13. Які особливості організаційної поведінки у колективі впливають на виникнення конфліктних ситуацій в організаціях?
14. Які ознаки конфліктних ситуацій в організаціях є найбільш характерними?

Перелік запитань для бліцопитування:

1. Трудовий конфлікт – це ...?
2. Хто є суб'єктами трудового конфлікту?
3. Через які обставини виникають індивідуальні трудові конфлікти?
4. Що є приводом для виникнення індивідуального трудового конфлікту?
5. Які причини виникнення індивідуальних трудових конфліктів?
6. До причин організаційно-господарського характеру належать ...?
7. Колективний трудовий конфлікт – це ...?
8. Види колективних трудових конфліктів та індивідуальних трудових конфліктів.
9. Що є основними причинами колективних трудових конфліктів?

Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.

1. Соціально-психологічна характеристика конфлікту в організації.
2. Характеристика трудових конфліктів.
3. Особистість у психології управління.
4. Влада як соціальний інститут та інструмент управління.
5. Влада як ресурс керівника.
6. Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження. Якість і риси керівника

Тема 8. Основні технології вирішення конфліктів**Підготуватися до бліцопитування.****Перелік запитань для бліцопитування:**

1. Врегулювання – це ...?
2. Урегулювання конфліктних ситуацій – це ...?
3. Вирішення соціального конфлікту – це ...?
4. Що передбачає вирішення конфлікту?
5. Існують чотири принципові моделі, за допомогою яких конфліктуючі сторони можуть вирішити свої суперечності і вийти із стану конфлікту. Які саме?
6. Одностороннє домінування – це ...?
7. Коли застосовується силовий спосіб вирішення конфлікту?
8. Посадове становище – це ...?
9. Силова модель вирішує конфлікт за принципом...?
10. Які показники для застосування силової моделі?
11. Яким шляхом може здійснюватися роз'єднання конфліктуючих сторін?
12. Силова і роз'єднувальна моделі вирішення конфлікту є...?
13. Яка головна перевага мирного вирішення конфлікту?
14. Інтегральна модель (інтегральна стратегія) – це ...?
15. Що передбачає інтегральна модель вирішення конфлікту?

Проаналізувати (виконати письмово, тезісно)

1. Що означає консенсус у широкому концептуальному тлумаченні?
2. Умови, що необхідні для застосування консенсусу як методу вирішення конфліктів.
3. Яку мету має застосування технології консенсусу під час управління конфліктами?
4. Знаходження консенсусу – це...?
5. Які ролі розподіляються під час підготовки до ухвалення рішення шляхом консенсусу?
6. Модель приблизного консенсусу IETF – це...?
7. Зобов'язуючий арбітраж – це ...?
8. Рекомендаційний арбітраж – це ...?
9. Арбітраж «кінцевої пропозиції» – це ...?
10. Обмежений арбітраж – це ...?
11. Посередницький арбітраж – це ...?
12. Третейський суд – це ...?
13. Консенсус і компроміс – це ...?

Питання для групового обговорення

Як принцип консенсусу втілюється у конституційному праві?

9	<p>Тема 9. Переговорний процес і його динаміка <i>Проаналізувати (виконати письмово, тезісно)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ведення переговорів – це...? 2. Етап уточнення виявляється в...? 3. Етап обговорення (аргументування) спрямований на те, щоб...? 4. Під час узгодження позицій виокремлюють дві фази. Які саме? 5. Аналіз результатів переговорів – це ...? 6. Після завершення переговорів необхідно...? 7. В чому реалізується досягнення компромісу під час переговорів? 8. Під час підготовки до процесу переговорів кожна сторона, як правило, готує декілька пропозицій. Які саме? 9. Які основні способи подачі позиції використовуються учасниками переговорів? 10. У разі переговорів з опонентом, коли позиція його об'єктивно сильніша, доцільно застосовувати певні рекомендації. Які саме? 11. Опишіть окремі тактичні прийоми переговорів. <p><i>Підготувати відповіді</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Переговорний процес зі злочинцями найчастіше класифікують за ...? 2. Практика ведення переговорів зі злочинцями вимагає розмежування ситуацій залежно від того чи ...? 3. Які три періоди охоплюють переговори із злочинцем? 4. Ведення переговорів зі злочинцями – це ...? <p><i>Підготувати доповіді</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Переговорний процес як спосіб розв'язання конфліктів. 2. Етапи проведення переговорів. 3. Дипломатичні перемовини. 4. Психологія переговорного процесу. 5. Види переговорів та їх функції. 	6
---	---	---

1 0	<p>Тема 10. Медіація: принципи, види, технології</p> <p>Підготуватися до бліцопитування.</p> <p>Перелік запитань для бліцопитування:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Медіація — це...? 2. Назвіть принципи медіації. 3. Неупередженість – це ...? 4. Конфіденційність – це ...? 5. Добровільність проявляється в тому, що ...? 6. В яких випадках необхідна медіація? 7. Кого можна віднести до неофіційних медіаторів, до яких можна звернутися за допомогою завдяки їхній освіті або великому життєвому досвіду? 8. Медіатором може виступати хто завгодно, проте існують групи людей, які через їхній статус відносяться до офіційних медіаторів. Назвіть їх. 9. Які конфлікти необхідно вирішувати в суді? <p>Заслуховування рефератів (доповідей) студентів та їх обговорення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні основи медіації. 2. Технологія медіації. 3. Основні принципи та правила медіації. <p>Робота у підгрупах</p> <p>Вправа «Медіатор».</p>	8
		66

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
<p>поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.</p>	50%
<p>підсумковий контроль, який здійснюється у ході проведення заліку.</p>	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; тестовий контроль знань, робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	--

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Становлення конфліктології як науки.
2. Предмет та методологічні принципи соціальної конфліктології.
3. Основні завдання та функції соціальної конфліктології.
4. Методи конфліктології.
5. Зв'язок конфліктології з іншими науками.
6. Основні теоретико-методологічні підходи до визначення поняття і типології конфліктів
7. Соціально-біологічна парадигма причин конфліктів
8. Еволюція наукових поглядів на конфлікт у науковій думці.
9. Структура і функції конфлікту
10. Дисфункції конфлікту
11. Причини виникнення конфліктів
12. Передконфліктна стадія конфлікту
13. Конфліктна стадія розвитку конфлікту
14. Післяконфліктна стадія конфлікту
15. Основні стратегії конфліктної поведінки
16. Тактики поведінки в конфлікті
17. Теорія і практика управління конфліктом
18. Стратегії протидії і вирішення конфлікту
19. Тактики вирішення конфлікту
20. Алгоритм управління конфліктом
21. Методологічні та організаційно-методичні основи дослідження конфліктів
22. Етапи аналізу конфлікту
23. Основні моделі аналізу конфлікту
24. Методи дослідження конфліктів
25. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту
26. Основні види внутрішньоособистісних конфліктів
27. Наслідки внутрішньоособистісних конфліктів
28. Внутрішньоособистісний конфлікт та адиктивна поведінка
29. Внутрішньоособистісний конфлікт і суїцидальна поведінка

30. Розуміння внутрішньоособистісного конфлікту у зарубіжній і вітчизняній науці
31. Психологічні умови розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів
32. Фактори конструктивного вирішення внутрішньоособистісних конфліктів
33. Способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів
34. Керування внутрішньоособистісними конфліктами
35. Механізми подолання внутрішньоособистісних конфліктів
36. Поняття міжособистісного конфлікту
37. Динаміка конфлікту, методи його врегулювання і вирішення
38. Специфіка сімейного конфлікту
39. Характеристика політичних конфліктів
40. Особливості конфліктів між батьками і дітьми
41. Соціально-психологічна характеристика конфлікту в організації
42. Управління конфліктом в організації
43. Специфіка трудового конфлікту
44. Класифікація трудових конфліктів
45. Попередження і пом'якшення соціальних конфліктів
46. Співробітництво та соціальне партнерство
47. Інституціоналізація відносин у суспільстві
48. Нормативні механізми функціонування соціальних інститутів
49. Технології вирішення і врегулювання конфліктів
50. Базові основи консенсусу
51. Юридичні способи врегулювання конфліктів
52. Переговори як спосіб вирішення конфліктів. Дипломатичні перемовини
53. Види переговорів та їх функції
54. Психологія переговорного процесу
55. Динаміка переговорного процесу та алгоритм переговорів
56. Переговори зі злочинцями
57. Принципи і тактики посередництва
58. Функції медіатора і стадії медіації
59. Технології і техніки медіації на різних етапах вирішення конфліктів та їх ефективність
60. Моделі діяльності третьої сторони у врегулюванні конфліктів

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР, перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота Здобувача)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- **«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів.** Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	

74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 460 с.
2. Вашека Т. В., І. С. Гічан. Психологія спілкування: навч. метод. Комплекс. Київ: Книжкове вид. НАУ, 2006. 184 с.
3. Великий В.М. Конфліктологія: Навчальний посібник; Харківський національний університет внутрішніх справ; Херсонський юридичний інститут. Херсон: Видавництво Чуєв С.М., 2006.
4. Воронкова В. Г. Етика ділового спілкування: навч.посібник. Львів: Магнолія 2019. 312 с.
5. Долинська, Л. В. Психологія конфлікту : навч. посібник. Київ : Каравела, 2016. 304 с.
6. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навчальний посібник. Х.: НФаУ, 2011. 132 с.
7. Кононець М.О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей. К., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.
8. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. для студентів, аспірантів і викл. вищ. закл. освіти України / Г. І. Луцишин. - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. - 200 с.
9. Ложкін Г. В. Технології розв'язання конфліктів у педагогічній взаємодії : Навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. В. Ложкін, М. О. Коць, Т. В. Петровська, І. Ю. Зубкова; Ін-т психології АПН України. - К.; Луцьк, 2000. - 154 с.
10. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник. Львів , «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с.
11. Савенкова Л.О. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова та ін.]; за заг. ред. Л.О. Савенкової; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ КНЕУ, 2015. 309 с.
12. Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. Чернівці, 2019. 100 с.
13. Філоненко М.М. Психологія спілкування: підручник для студентів вищих навчальних закладів К.: «Центр учбової літератури» 2008. 223с.

Допоміжна

1. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування: посібник / [уклад. : Н. Найдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко]. Л. : ПАІС, 2007.

2. Алфьоров С. М. Кримінальна відповідальність за погрози застосуванням фізичного насильства: монографія / С. М. Алфьоров, В. В. Шаблистий. – Запоріжжя : Зеленкевич Л. П., 2011.
3. Ващенко І.В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ: Монографія. – Харків: ОВС, 2002.
4. Герасіна Л.М., Панов М.І. Проблеми правової конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз/ АПН України; Інститут держ. будівництва та місцевого самоврядування. – Х.: Прапор, 2004.
5. Ложкін Г. В., Коць М. О., Петровська Т. В., Зубкова І. Ю. Технології розв'язання конфліктів.
6. Пірен М. І. Конфліктологія. К.: МАУП, 2005. 360 с.
7. Русинка І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами [Текст] : Навчальний посібник . - К. : ВД «Професіонал», 2007. – 332 с
8. Юрковський Е., Моначін І. Практикум з конфліктології. Тернопіль: Воля, 2005. 168с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України – <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» – <http://chitalka.info/psy.html>.
4. Вісник психології і соціальної педагогіки – <http://psych.kiev.ua/nma-referats/flarefers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
5. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
6. Національна парламентська бібліотека України – nplu.kiev.ua
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua
8. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4.gntb.n-t.org
9. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net
10. Українська електронна бібліотека – lib.com.ua -